

Lunds universitet
Socialhögskolan
SOL 066
Vårterminen 2006

Integrationsarbetet i Landskrona kommun

– Projektledarnas reflektioner om integrationsarbetet

Författare: Kristina Despotovski
Eva-Lotta Nilsson

Handledare: Alexandru Panican

Abstract

This study is about the work of including immigrants to the Swedish society. The reason that we chose Landskrona community is that it is a town with a high population of immigrants. The purpose of this work has been to examine how projectleaders reflect about the work of integration in Landskrona and their point of view regarding the term integration. Our questions were: what is the projectleaders view on the term integration, how does the projectleaders reflect about the work of integration in Landskrona, how would the projectleaders like the work of integration to be, how does the projectleaders reflect about the future work of integration in Landskrona. We used a qualitative method to do this study and interviewed six persons who all work in various projects, that are working for including immigrants to the Swedish society.

Our main results in our study is various kinds of thoughts and reflections of the work of integration in Landskrona, but there were some things that were more approaching than others. There is a high ambition of integrate immigrants into the Swedish society in Landskrona and the projectleaders had all many reflections of their work. They all had a thought that having a job is a main factor to get integrated. Some also meant that having a job solved other integration problems, those who have a job learns the Swedish language and get a status in the society.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	5
1 Inledning	
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Metod och urval.....	7
1.3.1 Metod och studiens uppläggning	7
1.3.2 Urval och bortfall.....	9
1.3.3 Resultatens tillförlitlighet	9
1.4 Våra begreppsdefinitioner	10
1.4.1 <i>Projektledare</i>	10
1.4.2 <i>Reflektera</i>	10
1.4.3 <i>Integration och integrationsarbete</i>	10
1.4.4 <i>Invandrare</i>	11
1.4.5 <i>Flykting</i>	11
1.5 Analys och bearbetning av intervjuer	11
1.6 Källkritik	11
1.7 Etiska övervägande	11
1.8 Fortsatt framställning	12
2 Tidigare forskning	12
2.1 <i>Bortom Vi och Dom – Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering</i>	13
2.2 <i>Rapport Integration 2005</i>	15
3 Teoretiska perspektiv	17
3.1 Pierre Bourdieu – <i>Kapital och habitus</i>	17
3.2 Jürgen Habermas – <i>Det komm. handlandet, system och livsvärldar</i>	19
4 Begreppsdefinitioner	21
4.1 <i>Integration</i>	21
4.2 <i>Invandrare</i>	21
4.3 <i>Flykting</i>	21
5 Bakgrund	22
5.1 Landskronas invandringshistorik - <i>Landskrona växer fram till ett mångkulturellt samhälle</i>	22

5.2 Presentation av integrationsprojekten.....	23
6 Resultatredovisning, analys och sammanfattning	25
6.1 <i>Projektledarnas syn på begreppet integration</i>	25
6.1.1 Analys	27
6.1.2 Sammanfattning	28
6.2 <i>Projektledarnas refl. kring Landskrona kommuns integrationsarbete.....</i>	29
6.2.1 Analys	31
6.2.2 Sammanfattning	33
6.3 <i>Projektledarnas önskan om ett bra int.arbete i Landskrona kommun.....</i>	34
6.3.1 Analys	36
6.3.2 Sammanfattning	37
6.4 <i>Projektledarnas reflektioner kring Landskronas framtida int.arbete.....</i>	38
6.4.1 Analys	39
6.4.2 Sammanfattning	41
7 Slutdiskussion	41
8 Källförteckning	44
8.1 Litteratur	44
8.2 Internetadresser	44
8.3 Rapporter på Internet	45
8.4 Övriga källor.....	45
Bilaga 1: Intervjuguide	46

Förord

Vi vill tacka alla som har medverkat i denna uppsats. Särskilt tack till er som medverkat i våra intervjuer, ni har alla varit väldigt hjälpsamma, bidragit med stöd och uppmuntran som vi är tacksamma för. Vår handledare, Alexandru Panican har också varit ett ovärderligt stöd för denna uppsatsens tillkomst. Vi vill även tacka våra nära anhöriga som har visat tålamod med oss under tiden vi har arbetat med denna uppsats.

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Vår uppsats kommer att handla om hur projektledare som arbetar i integrationsprojekt i Landskrona reflekterar kring Landskronas integrationsarbete samt hur de ser på begreppet integration. Vi upplever att det pratas mycket om integration i många sammanhang, på TV, på regeringsnivå, i tidningar och bland gemene man. Debatten om integration är stor i Sverige och har varit det under flera år. Det talas om att vi är ett mångkulturellt land och det finns flera olika satsningar på detta område som syns på olika sätt i regeringsarbetet. Begreppet integration används i alla möjliga sammanhang och det finns många tolkningar och diskussioner av vad integration innebär. Regeringens tolkning av begreppet går att utläsa i ett faktablad på regeringens hemsida: *"Integration handlar till stora delar om möjlighet att få ett arbete, utbildning och att inte diskrimineras"* (Temasida om integration i vårpropositionen 2006). På Dagens Nyheter skriver integrationsminister Jens Orback att regeringen satsar en miljard kronor i ett nytt tiopunktsprogram för att förstärka integrationspolitiken (Dagens Nyheter 2006). Detta arbete påverkar den lokala politiken och Landskronas politiker har beslutat hur integrationsarbetet ska bedrivas i Landskrona (Integration och mångfald 2001).

Det pågår även lokala debatter i Landskrona om integrationsarbetet, i lokaltidningen, inom lokalpolitiken och bland Landskronas invånare. Det har varit flera sammankomster för invånarna, bland annat på Folkets Hus där de har debatterat dessa frågor och där även politiker från regeringen har varit närvarande. Debatten har handlat mycket om på ungdomsgång och ungdomskriminalitet och dess effekter för Landskrona kommun. Debatten har också handlat om integration och hur kommunen arbetar med integrationsfrågor. Det är stora frågor och vi har avgränsat vår uppsats till att handla om Landskronas integrationsarbete. Vi har sett att det finns ett stort intresse för integrationsarbetet i samhället. Därför valde vi att undersöka hur Landskronas integrationsarbete verkligen uppfattas av dem som arbetar praktiskt med integration i olika integrationsprojekt och vi har fokuserat på projektledare, vilka vi i fortsättningen benämner som projektledare/respondenter. De är knutna till Landskronas integrationspolitik i egenskap av anställda inom kommunen, men de träffar även de som deltar i integrationsprojekten. Hur reflekterar de kring Landskronas integrationsarbete och hur ser de på begreppet integration?

1.2 Syfte

Vårt syfte är att undersöka hur projektledarna reflekterar kring integrationsarbetet i Landskrona kommun samt hur de ser på begreppet integration.

Frågeställningar

Frågeställningarna är:

Hur ser projektledarna på begreppet integration?

Hur reflekterar projektledarna kring Landskronas integrationsarbete?

Hur skulle projektledarna vilja att Landskronas integrationsarbete såg ut?

Hur reflekterar projektledarna kring Landskronas framtida integrationsarbete?

1.3 Metod och urval

1.3.1 Metod och studiens uppläggning

I vår uppsats använde vi oss av kvalitativ undersökning som består av 6 intervjuer med personer som är projektledare för olika integrationsprojekt i Landskrona kommun. Varje intervju tog cirka en timme och var förlagd till projektledarnas arbetsplats. Intervjuerna spelades in på bandspelare och vi gjorde tre intervjuer vardera. Vi utgick ifrån en frågemall med 11 frågor. I vissa fall ställde vi följdfrågor, när vi önskade att respondenten skulle utveckla sitt svar eller för att få reda på ytterligare information som framkommit under intervjun. Vi valde att inte skicka ut frågorna i förväg med tanken att vi skulle få mer spontana svar och inte några tillrättalagda svar.

Vi studerade valet av metod i en metodbok (Holme & Solvang, 1997) och kom fram till att kvalitativ metod skulle lämpa sig bäst i vår undersökning. Trost tar upp skillnader mellan kvalitativ och kvantitativ metod. Gäller frågeställningen hur ofta, hur många eller hur vanligt så ska man använda sig av kvantitativ metod. Gäller föreställningen att förstå eller att hitta mönster så ska man använda sig av kvalitativ metod. (Trost 1997) Vi är medvetna om att det finns både för- och nackdelar med valet av metod: En fördel som kvalitativ metod kännetecknas av är att det finns en närhet till forskningsobjektet, skriver Holme & Solvang (1997). Detta var ännu en anledning till att vi valde kvalitativ metod framför kvantitativ metod. En nackdel med kvalitativ metod är att undersökningen ofta bygger på små urval och kan därför ses som mindre trovärdig (Trost 1997). En annan nackdel med att använda kvalitativ metod är det kan vara problematiskt att jämföra informationen från de olika

intervjupersonerna, svaren kan bli väldigt varierande när det inte finns några fasta svarsalternativ. (Holme & Solvang 1997)

Vi valde att spela in intervjuerna med bandspelare. Alternativet till att banda intervjuerna var att skriva ner svaren under intervjuens gång vilket vi ansåg vara ett sämre alternativ. Fördelen med att använda sig av bandspelare är att man inte missar något och allt kommer med i transkriberingen, vilket annars är risken med att skriva ner svaren för hand. Det finns dock en del nackdelar med att använda sig av bandspelare. En är att respondenterna kan känna sig obekväma i att bli inspelade och att de därför blir mer spända och hela situationen blir mycket konstlad (Repstad 1999). En annan är att det ibland vid transkriberingen kan vara svårt att höra vad respondenten säger, menar vi. Bandspelare kräver total tystnad i intervjuomgivningen.

Vi valde att använda oss av strukturerad intervju med samma frågor till alla respondenter för att det skulle underlätta vår sammanställning av materialet (se Bilaga 1). Vi använde oss av en del öppna frågor för att vi ville fånga in olika synpunkter och att respondenterna skulle svara så fritt som möjligt om vad de ansåg om integrationsarbetet i Landskrona. Det ledde till väldigt utvecklade svar som vi ser positivt på. På en ganska vid och öppen fråga kan svaren bli väldigt olika beroende på hur respondenterna tolkar frågan eller hur de associerar på olika sätt, anser vi. Vi tyckte att det var lagom med antalet frågor. Den längsta intervjun tog mer än en timme vilket vi tycker är maximalt för att det ska vara intressant för respondenterna och med tanke på att de kanske har svårt att avsätta mer tid än så. När vi skulle tematisera vårt intervju-material upptäckte vi att vi hade ställt frågor som fick svar som var väldigt knutna till varje projekt. Svaren var svåra att anonymisera och det skulle vi ha tänkt på vid valet av vissa frågor, (fråga 1-4, se Bilaga 1). Men vi har ändå kunnat använda oss av detta material, vi tog med det i avsnittet där vi beskriver projekten. Vi beslutade oss för att inte använda oss av materialet från frågorna 9-10, då vi såg att det var svårt att sammanställa svaren på ett enhetligt sätt. Grupperna av projektdeltagarna ser olika ut, allt från frivilliga deltagare, kurselever till kommunalanställda. Vi tycker att det då blir problematiskt att sammanställa dem som en grupp deltagare.

Efter intervjuerna gjorde vi en ordagrann transkribering vilket vi hade som underlag till resultatredovisningen. Även i detta hänseende var det en fördel att vi inte hade fler än 11

frågor. Transkriberingen blev på detta sätt hanterlig och vi behövde inte överskrida vår tidsplan.

1.3.2 Urval och bortfall

Vi valde våra intervjupersoner efter att ha besökt Landskrona kommuns hemsida. Vi tyckte att det kunde vara intressant att ta reda på hur de som arbetar praktiskt med integrationsfrågor reflekterar kring integrationsarbetet i Landskrona. Varför valde vi inte att intervjua politiker eller projektdeltagarna? Vi tänkte att projektledarna dels är knutna till Landskronas integrationspolitik genom att de är kommunalanställda, samtidigt har de kontakt med projektdeltagarna. Vi utgick från att de därför borde ha ett brett perspektiv på integrationsfrågor. De integrationsprojekt som vi har valt att fokusera på finns beskrivna på Landskrona kommuns hemsida och vi utgick ifrån den information som gavs där (Integrations- och mångfaldsprojekt). Vi antecknade alla nio projekten som vi hittade där och ringde upp de olika kontaktpersonerna för projekten. De som kunde och ville vara med på vår intervju bestämde vi möte med veckan därpå. Från början hade vi tänkt intervjua åtta projektledare men det tog tid att få tag i vissa personer och några ringde inte tillbaka. Vi ville komma igång så fort som möjligt med våra intervjuer, och det resulterade i att vi avtalade vi tid för intervju med sex respondenter. Vi ansåg också att det var viktigt att följa vår tidsplan. Två av våra respondenter arbetar i samma projekt. Båda hade möjlighet att avsätta tid till att bli intervjuade, så vi valde att intervjua båda. Vi tycker inte att det påverkar vårt resultat negativt, eftersom vi intervjuade dem var för sig och syftet med vårt arbete var inte att jämföra de olika projekten med varandra. En av våra respondenter var inte projektledare för sitt projekt, utan stod endast som ansvarig för projektet. Eftersom vi upplever denna person som väl insatt i projektet, kan vi inte se att det skulle påverka vårt resultat på ett negativt sätt.

Urvalet blev begränsat på så sätt att vi hade bestämt oss för att intervjua personer med liknande position i projekten för att våra intervjufrågor skulle passa till alla.

1.3.3 Resultatens tillförlitlighet

Vårt mål var att få en uppfattning om hur personer, som är involverade i Landskronas integrationsprojekt, reflekterar kring Landskronas integrationsarbete samt hur de ser på begreppet integration. Därför är det subjektiva uppfattningar som respondenterna har. Målsättningen har varit att vi i vår undersökning skulle ha ett så objektivt synsätt som möjligt genom att inte utgå från vårt eget tyckande. Genom att bända intervjuerna, ordagrant

transkribera dem och vara observanta på vårt eget agerande vid intervjuerna så har vi ökat reliabiliteten. Vi har även varit uppmärksamma när vi gjort våra frågor så att frågorna inte skulle uppfattas som ledande, stötande eller provocerande. Slutligen anser vi att informationen vi fick är representativ till det vi ville mäta.

1.4 Våra begreppsdefinitioner

Vi har valt att ta upp och ge vår förklaring av centrala begrepp som vi använder oss av i vår uppsats. I kapitel 4 tar vi upp kommunens tolkning av begrepp som integration, invandrare och flykting.

1.4.1 Projektledare

Vi har valt att namnge våra respondenter med benämningen projektledare i vår uppsats. Alla utom en av våra respondenter är projektledare för sina projekt. En respondent har varit ansvarig för sitt projekt, men har nu lämnat över ansvaret till en annan person. Ändå har vi valt att namnge denna respondent med benämningen projektledare.

1.4.2 Reflektera

I vårt arbete använder vi oss av ordet reflektera, med det menar vi att våra respondenter har haft möjlighet under intervjun att stanna upp och tänka till om Landskronas integrationsarbete. I arbetet omfattar vi flera dimensioner av ordet reflektera: hur projektledarna reflekterar kring Landskronas integrationsarbete samt hur de reflekterar kring Landskronas framtida integrationsarbete.

1.4.3 Integration och integrationsarbete

Integration är ett begrepp som är svårdefinierat. Ett integrerat samhälle accepterar olikheter och där kan människor leva sidan om varandra och acceptera varandra. Det finns olika dimensioner av begreppet integration; att ha ett arbete, att känna välbefinnande, att känna sig delaktig i samhället, att man inte delar in människor i grupper om ”vi och dom”. Det är ett brett begrepp och någon klar definition finns inte. I vårt arbete använder vi benämningen *integrationsarbete*. Landskronas integrationsarbete är omfattande och rör många områden. I vårt arbete menar vi främst de integrationsprojekt vi har valt att fokusera på.

1.4.4 *Invandrare*

En person som inte är född i det invandrade landet. Invandrare är en person som har invandrat till ett annat land frivilligt, till exempel för att arbeta.

1.4.5 *Flykting*

En person som har tvingats lämna sitt hemland av olika skäl, till exempel på grund av förföljelse eller krig som hotar deras liv.

1.5 Analys och bearbetning av intervjuerna

Vi valde att dela in vårt intervjumaterial i olika teman, som är kopplade till vårt syfte och frågeställningar. Det blev mer överskådligt och vi kunde då lyfta fram de olika aspekterna som vi fann intressanta. Det fanns ingen plan om tematisering innan vi hade samlat ihop vårt intervjumaterial eftersom vi ville utgå ifrån hur respondenterna svarade och sedan anpassa vårt arbete efter detta. Varje tema följs av en analysdel där vi utgår från vårt intervjumaterial och begripliggör detta med hjälp av teorier och tidigare forskning. Samtliga analysdelar avslutas med en sammanfattning.

1.6 Källkritik

De källor som vi har använt oss av är Landskrona kommuns hemsida och vi utgår ifrån att den har en riktighet vilket vi också fick bekräftat genom våra respondenter som gjorde hänvisningar till denna och dess aktualitet. Vi fick även en del material från de flesta respondenterna om de olika projekten som överensstämde med den information som finns på hemsidan. Detta material tillsammans med svar från intervjuerna har vi använt oss av i beskrivningen av de olika projekten. Vi har även lånat litteratur från Landskronas och Ängelholms bibliotek samt tagit en del material från Internet. Rapporterna som vi tagit från Internet anser vi vara tillförlitliga då de kommer från Landskrona kommun, regeringen och Integrationsverket. Till Bourdieus teorier använde vi både primär- och sekundärkällor och till Habermas teorier använde vi enbart sekundärkällor. Böckernas författare tolkar hans teorier och vi är medvetna om att det blir författarnas subjektiva tolkningar av Habermas teorier. Habermas teorier är svårtolkade och vi tycker att det underlättade att läsa hur andra författare tolkar dessa.

1.7 Etiska överväganden

Vi har garanterat alla respondenter anonymitet, vilket är anledningen till att vi använder oss av bokstäver i vår resultatredovisning. Vi skrev projektnamnen på lappar och drog sedan lott. Den första lappen blev respondent A, nästa respondent B och så vidare. Det är med hänsyn till anonymiteten som vi har valt att inte ta med citat som är direkt vägledande till vilket projekt det handlar om eller vilken projektledare som kan ha uttalat detta. Respondenterna är informerade och ingen har motsatt sig detta.

1.8 Fortsatt framställning

I den fortsatta framställningen presenterar vi i kapitel 2 två forskningsrapporter som vi sedan kommer att använda i analysdelen. I kapitel 3 redogör vi för teoretiska perspektiv av Pierre Bourdieu och Jürgen Habermas, som vi sedan knyter an till i vår resultatredovisning. Sedan följer ett kapitel med definitioner av begrepp. I uppsatsen nämns olika begrepp som kan ha olika innebörd för olika människor. Landskrona kommun ger sin tolkning av olika begreppsdefinitioner i sitt integrations- och mångfaldsprogram och vi valde ut de begrepp som är relevanta för vår uppsats. Dessa visas i kapitel 4. Vi har även tagit med en bakgrundsbild av invandringen till Landskrona kommun i kapitel 5. Det har vi med för att visa en bild av hur det ser ut idag i Landskrona kommun och varför det har utvecklats på det sätt det har. Sedan följer en beskrivning av de olika integrationsprojekten som vi har valt att studera närmre. Beskrivningen av projekten bygger på vad respondenterna själv har berättat i intervjuerna och den information som ges på kommunens hemsida.

Resultatredovisning, analys och sammanfattning utgör kapitel 6, som är indelat i fyra teman som är kopplade till vårt syfte och frågeställningar. Efter varje tema följer analys och sammanfattning. Arbetet avslutas med en slutdiskussion i kapitel 7, där vi tar upp intressanta tankegångar som har väckts hos oss under arbetets gång.

2. Tidigare forskning

I ämnet integration finns en del skrivet tidigare och vi har valt ut två rapporter som vi anser vara aktuella och relevanta för vår uppsats. Dessa rapporter belyser integrationen ur olika perspektiv. Masoud Kamali är författare, professor i socialt arbete och särskild utredare för regeringen (Mittuniversitetet). Han har varit engagerad i rapporten *Bortom Vi och Dom – Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Vi ser en

koppling till vårt syfte genom att det förs ett resonemang om begreppet integration som vi också ser hos våra respondenter. De gör just dessa reflektioner när de beskriver begreppet integration och hur de reflekterar kring Landskrona kommuns integrationsarbete. Det finns också olika synpunkter på begreppet ”vi och dom” i olika sammanhang. Överlag så går det mesta att härröra till detta begrepp för det är ett strukturellt begrepp som blir genomgripande i flera olika sammanhang när det gäller integration.

Varje år ger Integrationsverket ut en rapport som behandlar ämnet integration. I april 2006 kom *Rapport integration 2005* ut. Rapporten är omfattande och vi har skrivit en kort sammanfattning om rapporten, därefter har vi valt ut ett för vår undersökning relevant avsnitt: arbetsmarknaden. Vi valde att fokusera på detta avsnitt, eftersom vi såg att våra respondenter pratade mycket om vikten av att ha ett arbete.

2.1 Bortom Vi och Dom - Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering

Meningen i denna första rapport om varför integrationen inte har lyckats, är att samla flera olika forskare som ger teoretiska reflektioner på ett ämne, som Kamali menar är ett komplext problem och en svårfångad verklighet. De presenterar inga färdiga svar på problematiken utan visar upp idéer om vilka olika strukturella hinder som kan finnas bakom orsaken till att integrationen inte fungerar.

2004 utsåg regeringen Masoud Kamali som särskild utredare till att utreda makt, integration och strukturell diskriminering. Detta ledde till rapporten ”Bortom Vi och Dom – Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering” (SOU 2005:41). Rapporten visar hur det genom ett ”vi och dom - tänkande” byggs ett rangordnande system som består av vi som ska integrera och de som ska integreras. Med detta menas att den polarisering som uppstår i detta perspektiv också utgör grunden i varför integrationspolitiken har misslyckats. De mål som integrationspolitiken har om lika rättigheter och skyldigheter avsett vilken bakgrund individen har är inte förenliga med denna polariserande tanke, vi som integrera och ni som ska integreras. Detta förhållningssätt är också orsaken till begreppet strukturell diskriminering och dess koppling till institutionell och individuell diskriminering. En annan fallgrop i integrationspolitiken är att polariseringen ”vi och dom” leder till att individer placeras i någon av kategorierna svensk eller invandrare. Detta leder till att personer i första

hand ses som antingen tillhörande den ena eller andra gruppen varvid andra egenskaper, tillhörigheter eller kvalifikationer förbises.

En annan faktor som tas upp i rapporten är att detta leder till en maktposition som gör att det blir en direkt diskriminering som inte synliggörs. Premisserna i integrationstänkandet om de två kategorierna, ”svenskar” och ”invandrare”, ”vi som integrerar” och ”de som ska integreras” blir synliga på flera arenor, som till exempel hos sociala praktiker och i skolorna. Enligt rapporten leder detta till att ”de” ska bli värda att leva bland ”oss” och implementeras, kartläggas, följas upp och utvärderas. När denna indelning får råda fixeras också en bild av en idealtypisk svensk som utgångspunkt, vilket får konsekvenser av ett utanförskap hos den invandrade befolkningen och deras barn, men även tanken på ett överlägset ”vi” reproduceras. Detta hamnar under benämningen strukturell diskriminering och får konsekvenser ut i olika områden i samhället. Rapporten tar även upp olika infallsvinklar på problemen som finns med dagens integrationspolitik och belyser det utifrån olika synsätt och bakgrundsbilder. Flera författare har skrivit olika kapitel i rapporten, som tar upp både hur integrationspolitiken har växt fram till vad den är idag och vilka möjligheter det finns att påverka den i framtiden.

Etniska klyftor, segregation och utanförskap ökar och rapporten menar att det finns anledning att påstå att integrationspolitiken inte har lyckats med sina uppsatta mål. Därför finns det behov av att undersöka problematiken närmare. Masoud Kamali menar att det finns två tydliga åsiktsinriktningar: Den ena inriktningen menar att det är ”invandrarnas” fel, att det borde ställas mer krav på invandrarna och att integration skulle tvingas fram. Den andra inriktningen kommer från en del forskare, en del presenteras i rapporten, som valt att fokusera på mekanismerna bakom reproduktionen av etniska klyftor. De argumenterar för en perspektivförändring inom både forskningen och inom debatten. Tanken om ”vi och dom”, som hållits vid liv i integrationspolitiken är också upphovet till att integrationen inte har kunnat genomföras, menar de. Istället anser rapporten att det är dags för att se mer på strukturer och institutionella sammanhang. Det skulle leda till ökade kunskaper om de faktorer som ligger bakom reproduktionen av etniska skillnader och en ”vi och dom - ordning” som finns i samhället.

Något av det som presenteras är hur ”svenskhets” och ”invandrarskap” upprätthålls i debatten om integrationsfrågor. Rapportens författare har som utgångspunkt att dessa begrepp inte är essentiella begrepp som kan tillskrivas något ontologiskt värde. De lägger istället fokus på hur

dessa begrepp reproduceras och fortsätter att vara ett rådande maktförhållande. Svenskheten blir något ouppnåbart för invandraren eftersom denne befinner sig utanför svenskheten. De två olika kategorierna är som spegelbilder av varandra och fungerar i relation till varandra. Definitionen ”vi” är något i jämförelse med ”de” och i detta sammanhang blir ”vi” en överlägsen position. Detta är en anledning till att utanförskapet finns kvar i flera generationer och att uppnå svenskheten är inte bara en fråga om att ha svenskt medborgarskap, arbete och så vidare. Det finns en maktstruktur som är starkare än dessa andra faktorer.

2.2 Rapport Integration 2005

Integrationsverket har på regeringens uppdrag publicerat den fjärde analysen om utvecklingen i Sverige ur ett integrationspolitiskt perspektiv. Det är medarbetare på Integrationsverkets analysavdelning som har skrivit rapporten. Rapporten innehåller fem områden: arbetsmarknaden, vuxenutbildning, ungdomsskolan, boende och folkhälsa. Det finns flera uppsatta mål med rapporten. Det övergripande målet är att regeringen ska finna materialet användbart som beslutsunderlag. Med det menar utredarna att informationen ska bidra med ny kunskap om förutsättningarna för utrikes födda att arbeta, bo, studera och engagera sig i samhällsutvecklingen i Sverige. Målet är också att skapa en konstruktiv dialog med centrala aktörer, så att analyserna och resultatet av rapporten kan omsättas i praktiken. Utredarna menar att samtliga aktörer har ett ansvar att leva upp till och införliva integrationspolitikens mål.

I rapportens del om arbetsmarknaden står det att regeringens mål är att 80 % av Sveriges befolkning ska ha ett arbete. Utrikes födda ligger långt ifrån målet. När det är goda tider på arbetsmarknaden närmar utrikes födda de uppnådda målen, men vid sämre tider hamnar de allt längre ifrån. År 2005 hade 81 procent av inrikes födda i åldern 20-64 år ett arbete, mot 64 procent av dem som är födda utomlands (Rapport Integration 2005, Arbetsmarknaden). Av de utrikes födda var det framför allt fler utrikes födda kvinnor som hade arbete. Utredarna menar att det ligger många faktorer bakom skillnaderna på arbetsmarknaden. Diskriminering på arbetsmarknaden är en faktor. Många arbeten tillsätts genom kontakter. Utrikes födda saknar dessa kontakter i större grad än inrikes födda. Utrikes födda med akademisk examen har i mindre grad ett arbete som motsvarar deras kompetens. Utrikes födda personer som har ett lågstatusarbete riskerar att fastna i sådana jobb. Mellan inrikes- och utrikes födda ungdomar finns det också skillnader, även om en utrikes född ungdom har gått igenom hela det svenska skolsystemet. Framförallt unga män som har högst gymnasiekompetens har det svårt på

arbetsmarknaden. Utredarna tycker att det finns brister i hur arbetsmarknadspolitiken styrs. Den som tillexempel inte har arbetslöshetsförsäkring riskerar att bli hänvisade till mindre effektiva program. Många av de utrikes födda tillhör denna grupp. Utredarna tycker att det bör finnas ett mer genomtänkt integrationsperspektiv och att utvärderingar sker systematiskt. Detta gäller den nationella arbetsmarknadspolitiken och speciellt de projekt som inte styrs av Arbetsmarknadsverket samt den kommunala arbetsmarknadspolitiken. Utredarna tycker också att det finns ett behov av kontroll av de integrationspolitiska effekterna av Arbetsmarknadsverkets resultat. Egna företagare som är utrikes födda är särskilt utsatta för diskriminering. Utredarna tycker att det skulle underlätta om det fanns en större medvetenhet kring antidiskrimineringslagstiftningen. (Rapport Integration 2005, Arbetsmarknaden)

När det gäller arbetsmarknaden tycker utredarna att det är viktigt att människor har ett arbete, både ur ett individ- och samhällsperspektiv. Det är viktigt för individens självkänsla och ekonomiska standard. Men hög sysselsättning innebär även ekonomisk tillväxt och välfärd i samhället. ”Utvecklingen på arbetsmarknaden är därför en av nyckelfaktorerna i integrationspolitiken” (Rapport Integration 2005, Arbetsmarknaden s.31).

Statistiskt sett har utrikes födda lägre sysselsättning än de som är födda i Sverige. Skillnaderna kan inte förklaras av individuella egenskaper som tillexempel de utrikes föddas ålder, kön utbildning eller civilstånd, menar utredarna. Utredarna har inte heller i tidigare sammanställningar funnit att det skulle bero på särskilda egenskaper eller beteenden hos de utrikes födda. Inte heller beror det på utbildningsnivå, sökaktivitet eller kulturella olikheter när det gäller skillnader i sysselsättning. Utredarna kallar detta för *utbudssidan*. Trots att det läggs stor vikt vid goda språkkunskaper i svenska språket, saknar utredarna vilka effekter kunskaper i svenska har på arbetsmarknaden. På senare tid har det däremot kommit flera studier som visar vilken betydelse användningen av informella rekryteringskanaler och personens nätverk har vid rekrytering till lediga arbeten. Med informella rekryteringskanaler menar utredarna släkt, vänner eller genom att arbetsgivaren kontaktar den sökande. Därför blir det väldigt viktigt att formella rekryteringskanaler, som Arbetsförmedlingen, arbetar för att etablera kontakter mellan arbetssökande (utrikes födda) och arbetsgivare.

Utredarna menar att man måste söka förklaringarna på den så kallade *efterfrågesidan*. Med det menar utredarna hur arbetsgivare och folk i allmänhet uppfattar och vilka värderingar de har av personer från andra länder. Tidigare utgåvor av rapport Integration har visat tydliga

indikationer på att det förekommer diskriminering. Studierna bygger på intervjuer där intervjupersonerna uppger att de utsatts för diskriminering. Även personalrekryterare och arbetsförmedlare uppger att de känner till att diskriminering förekommer på arbetsmarknaden. (Rapport Integration 2005, Arbetsmarknaden)

3. Teoretiska perspektiv

De teoretiker vi har valt att koppla samman med vår resultatredovisning är Pierre Bourdieu och Jürgen Habermas. Författarna för inga direkta resonemang kring ämnet integration, men vi ser ändå att vi kan dra paralleller mellan vår resultatredovisning och Bourdieus och Habermas olika teorier och begrepp. Vi anser att deras teorier är relevanta till vårt arbete som handlar om integration. Vi upplever begreppen som universella och att de går att applicera på många ämnesområden. Bourdieu har gjort en beskrivning av olika värden i livet som är av vikt för individens interaktion med andra människor. Dessa värden benämns som kapital och indelas i ekonomiskt, kulturellt och socialt kapital. Detta har vi kopplat till vårt tema om projektledarnas syn på integration och till projektledarnas önskan om ett bra integrationsarbete. Han för också sina tankegångar vidare till att varje människa har ett habitus, en position varifrån individen gör sina val. Habitus påverkar individens sociala inkluderings- och exkluderingsmönster. Vi ser en koppling till integrationsarbetet, där det finns en diskussion om vad som fungerar i integrationen och kring vad som fungerar mindre bra samt vad det är som fattas för att bli etablerad i en gemenskap. Detta tar vi upp i analysen av projektledarnas önskan om ett bra integrationsarbete. Habermas har bland annat gjort studier på språkets betydelse när det gäller individens möjligheter till att bli delaktig i en gemenskap. Även detta anser vi vara en viktig koppling till de olika diskussionerna som förs i vår resultatredovisning där projektledarna talar om att integration handlar om möten mellan invandrare och svenskar under temat ”projektledarnas syn på begreppet integration”.

3.1 Pierre Bourdieu – *Kapital och habitus*

Pierre Bourdieu har gjort många sociologiska studier och publicerat mycket. De områden han bland annat har studerat är giftermålsstrategier, tid, rum, konst, sport, språk, massmedia, kön, klass och en hel del andra områden (Andersen & Kaspersen, red, 2003).

Bourdieu menar att individen har olika *kapital* och att *kapital* finns i tre grundformer, *kulturellt*, *ekonomiskt* och *socialt*. Det kulturella kapitalet står för utbildning, finkulturella färdigheter och förvärvade kunskaper om språk, politik och andra områden som gör att tillgången till samhällets maktsfärer ökar avsevärt. Det ekonomiska kapitalet är en definition

på den tillgång av pengar och materiella resurser som individen har. Att tillhöra en viss grupp av människor är att ha ett visst socialt kapital. Olika sociala grupper har olika värde i samhället vilket medför olika mönster av nätverk.(Andersen & Kaspersen, red, 2003). För att se ett mönster i samverkan mellan dessa kapital har Bourdieu gjort en struktur utifrån två differentieringsprinciper, fördelningen mellan ekonomiskt och kulturellt kapital gentemot den totala mängd av kapital som individen har.

Bourdieu skriver också om ett fjärde kapital, *det symboliska kapitalet*:

Olika egenskaper (d.v.s. olika kapitalarter: fysiskt, ekonomiskt, kulturellt, socialt kapital) förvandlas till symboliskt kapital när de uppfattas av sociala agenter utrustade med perceptionskategorier som gör att de kan känna igen dem (urskilja dem) och erkänna dem, tillskriva dem ett värde. (Bourdieu, 1995:97)

Detta har innebörden av ett slags övergripande kapital i form av prestige och anseende som är underbyggt av de tre andra formerna av kapital. En viss mängd ekonomiskt kapital kan till exempel ge ett visst symboliskt kapital på en speciell arena medan tillgång på annat kapital kan ge ett annat symboliskt värde i en annan miljö. Likadant kan en viss färdighet eller egenskap som ger ett högt värde av socialt kapital ha ett betydligt mindre symboliskt värde i en miljö där dessa egenskaper inte har betydelse. (Andersen & Kaspersen, red, 2003).

Vidare studier om det sociala rummet är Bourdieus analys av förbindelsen mellan aktörernas olika positioner. Detta har han utvecklat till ett begrepp som han kallar *habitus*, vilket är system av dispositioner som en människa förvärvar under sitt liv genom att vistas i en bestämd social miljö, vilket formar hur en människa reagerar och förhåller sig till andra människor. (Andersen & Kaspersen, red, 2003). Habitus är en människas handlingsmönster som är inlärd och som leder till att individen gör vissa specifika val som leder till att reproducera makthierarkier. Individens habitus präglas av den förhärskande habitus i den grupp individen tillhör. Habitus skapar gemensamma sätt att se på omvärlden och sig själv. Den är också ett medel för att avgränsa sig från andra grupper. (Wikipedia)

Enligt Meeuwisse med flera innebär habitus en individs sätt att handla och förhålla sig (hennes livsstil, inställning, beteende och förhållningssätt, hennes åsikter, smak och stil).

Habitus är föränderligt och formas av de många olika sociala miljöer som individen lever i och påverkas av. (Hallberg, 2000)

Människan lever i och möter olika sociala miljöer under sin livstid vilket formar de erfarenheter som hon har att agera utifrån och förhålla sig till. Med detta skapar individen sitt habitus som gör att individen kan agera naturligt i de sociala miljöer där han/hon tillägnat sig ett habitus. Det viktiga i Bourdieus teori om habitus är att människan har möjlighet att medvetet påverka sitt habitus med sin livsstil/levnadsbana. Med detta habitus formas också strukturen och samhället (Månsson, red, 2003). Habitus är den faktor som omvandlar individens position till det som vi kallar en viss livsstil. Den innehåller en individs historia och som Bourdieu menar väger tyngre än upplevelser som kommer senare i livet. Habitus får en stabilitet hos individen i form av en selektiv funktion som gör att individen gör val utifrån tidigare upplevelser som bekräftas och undviker situationer som utmanar och ifrågasätter deras habitus. Detta är orsaken till att vi hellre väljer att umgås med människor som är som vi. Det är lättare att diskutera med en person som har samma åsikt än att komma i konflikt med andra som tänker annorlunda. (Andersen & Kaspersen, red, 2003). Detta leder i sin tur till att det successivt uppstår en harmoni mellan de objektiva möjligheter som aktören har och de mål som denne anser vara värda att sträva efter och som är önskvärda och realistiska. Bourdieu menar att individen har olika möjligheter att skapa sig nya habitus och tillägna sig nya erfarenheter, vilket beror på att de sociala ursprungen kan vara så vitt skilda och ha gett så olika förutsättningar. Människor har alltså olika kapaciteter att tillägna sig det symboliska kapitalet som finns i nya sociala miljöer. (Månsson, red, 2003).

3.2 Jürgen Habermas – *Det kommunikativa handlandet, system och livsvärldar*

Jürgen Habermas kom 1981 ut med ett verk som heter ”*Theorie des kommunikativen Handelns*” (Teorin om *det kommunikativa handlandet*) och idag räknas han som en av de mest betydelsefulla samhällstänkarna i västvärlden (Månsson 2003). Grunden i hans teori är det rationella samtalets möjligheter, vilket handlar om ett ömsesidigt utbyte mellan människor och som en potentiell demokratisk faktor i det moderna samhället. Han anser att det är viktigt att utveckla ett kommunikativt förnuft, som bygger på ömsesidig förståelse, i det moderna samhället. Habermas anser att det finns tre olika *livsvärldar* som vi människor lever i och förhåller oss till vilka ständigt sammanförs i vardagslivet. Det är den objektiva, sociala och subjektiva världen. I den objektiva världen råder sakförhållanden, i den sociala finns våra normer och värderingar. Känslor och förhoppningar finns i den subjektiva. Vi förhåller oss

sakligt till den objektiva världen och är målrationellt inriktade mot den. Till den sociala världen betar vi oss normativt och till den subjektiva är vi uttryckande där vi visar vår tanke och vilja. Livsvärlden är en uppsättning betydelsemönster som utgör bakgrunden för det kommunikativa handlandet. Den är språkligt organiserad och kulturellt förmedlad. Den kan uppfattas som världen sedd ur deltagarperspektivet och omfattar kulturen, den sociala världen och personligheten. (Brante, Andersen och Korsnes, red, 2003) Förenklat kan man säga att livsvärlden är en värld där vi arbetar och där vi har våra sociala relationer.

För att säga något om de olika delarna i livsvärlden använder vi oss av språket varför det är av vikt att den som lyssnar måste ta detta på allvar i ett samtal (Månsson, red, 2003). För det första måste åhöraren förstå talaren och därefter antingen acceptera eller ifrågasätta det talaren gör anspråk på. Språket är således byggt på, och strävar efter, samförstånd mellan individerna. För att samtalet ska ske krävs det att de som medverkar både förstår språket, vad som sägs, och en förståelse för vad som påstås. Habermas har gjort en rekonstruktion över de regler, som vi följer när vi använder språket, för att visa att det finns ett kommunikativt förnuft. De grundläggande strukturerna i språket är *hur* vi talar och *vad* vi säger (Månsson 2003). Han har också upprättat en diskursetik som bygger på följande: att var och en ska kunna delta i diskussionen, varje deltagare ska få kommentera varje påstående och få problematisera det och att varje deltagare ska få uttala sina åsikter, önskemål och behov. Ingen ska genom tvång hindras i sitt utövande av dessa rättigheter (Andersen & Kaspersen, red, 2003).

Språket har en avgörande roll för den sociala interaktionen mellan människor i samhället. Den har också en avgörande betydelse för handlingsmönstren mellan individerna. Han hävdar att den språkliga interaktionen är av primär betydelse för tillkomsten och utvecklingen av det humana samhället. Detta är grunden i Habermas studie om hur det mänskliga sociala livet är grundat i kommunikationen och som också är grunden för en ny kritisk samhällsteori (Månsson, red, 2003).

En av de bärande idéerna om det kommunikativa handlandet är skillnaden mellan system och livsvärld. Habermas anser att båda är betydelsefulla för att förstå samhällsutvecklingen. *Systemet* representerar olika strukturer i samhället, som den ekonomiska marknaden och statliga organisationer. Systemkravens allt mer inträngande i livsvärlden är ett hot mot det utvecklade kapitalistiska samhället. Makt och pengar styr allt fler handlingar i livsvärlden. Habermas menar konkret att detta innebär att individer, som är inriktade på ett ömsesidigt

samförstånd i en rationell diskussion, skulle tillsammans planera och utföra den materiella produktionen och tillsammans besluta om de politiska mål som ska gälla i samhället.

4. Begreppsdefinitioner

I Landskrona kommuns integrations- och mångfaldsprogram tar kommunen upp viktiga begrepp och gör en tolkning av vad de betyder för Landskrona kommun. Vi har valt ut några av dessa begrepp som vi anser relevanta. Varje begreppsdefinition är Landskrona kommuns tolkning av begreppet. Informationen kommer från Integrations- och mångfaldsprogram för Landskrona kommun 2001.

4.1 Integration

Integration innebär en process som stärker delaktigheten i samhället och som även på sikt innesluter de kulturella och etniska minoriteterna i samband med att samhället förändras och utvecklas. Integration är en ömsesidig process där alla måste ta ansvar och är både en individprocess och en samhällsprocess. Integration är inte bara en fråga om och för invandrare, utan i ett mångkulturellt samhälle bör människor komplettera varandra och tillsammans bidra för att den kompetens som finns i mångfalden ska komma till användning.

4.2 Invandrare

Invandrare är en person som är född i ett annat land än Sverige och som har invandrat till Sverige. Begreppet är starkt generaliserande och att det många gånger används för att markera ett utanförskap och att det förstärker ett ”vi och dom” tänkande. Begreppet används även i statistiska sammanhang, med innebörden att man själv eller minst en förälder är född utomlands.

4.3 Flykting

Flykting är en person som bedömts som skyddsbehövande eller på grund av flyktingskäl fått permanent uppehållstillstånd. Landskronas flyktingmottagning har hand om flyktingarnas introduktion i samhället.

5. Bakgrund

5.1 Landskronas invandringshistorik - *Landskrona växer fram till ett mångkulturellt samhälle*

På 1960- och 1970-talet byggdes välfärdsstaten Sverige och vi strävade efter att få hit arbetskraft utifrån. Detta ledde till att Landskrona växte fram till en levande industristad. 1979 fanns det 3 200 invandrare i Landskrona. De flesta kom från länderna Jugoslavien, Danmark, Finland och Turkiet. Fram till slutet av 1960-talet dominerade synen på assimilation, där man såg den svenska kulturen som högststående och ansåg att invandrarna skulle ge upp sin kultur och helt acceptera den svenska livsstilen. Enligt kommunens integrations- och mångfaldsprogram blir resultatet av denna syn isolerade och marginaliserade invandrargrupper, splittrade familjer och ökad kriminalitet, framför allt bland andra generationsinvandrare. Assimileringsynen strider mot de mänskliga rättigheterna och FN-konventionen om barns rättigheter som försäkrar minoriteter att utöva sin kultur, religion och sitt språk. (Integrations- och mångfaldsprogram för Landskrona kommun 2001)

Under 1970-talet upptäckte man att det fanns behov av att ha en genomtänkt invandrapolitik. De invandrapolitiska målen fokuserade på jämlikhet, valfrihet och samverkan. Politiken riktades till invandrarna för att de skulle komma in i det svenska samhället. Det fokuserades på invandrarskapet och invandrare blev förknippade med att vara annorlunda. Landskronas Invandrarbyrå växte fram och man utökade bland annat hemspråksundervisningen. (Integration och mångfald)

I samband med varvskrisen i början av 1980-talet fanns det många tomma lägenheter i Landskrona. Mellan åren 1985-2000 hade Statens Invandrarverk en flyktingförläggning i Landskrona med ca 400 platser. Landskrona tog emot mellan 50-75 flyktingar/år mellan åren 1985-1992. (Ibid.)

Under 1993-1995 tog Landskrona emot ca 2000 flyktingar i samband med konflikten på Balkan. Detta motsvarar en inflyttning till Stockholm på ca 60 000 personer, om man ser utifrån stadens storlek. Detta innebar stora påfrestningar; ekonomiskt, rent praktiskt och mentalt. 1994 skrev Landskrona ett nollavtal med Statens Invandrarverk, vilket går ut på att Landskrona inte arbetar aktivt för att flyktingar flyttar till Landskrona. Ändå har ett hundratal kommit till Landskrona som flyktingar varje år. Lågkonjunkturen i början på 1990-talet ledde bland annat till stor arbetslöshet. Samtidigt hade Landskrona en väldigt stor flyktingmottagning under denna tid. Effekterna av denna flyktingmottagning syns nu och har

lett till att många invandrare känner sig utanför, anser kommunen. Det har lett till grupperingar med två läger: invandrarna och svenskarna. Språksvårigheter, bostadssegregation, bidragsberoende och långtidsarbetslöshet har gjort att möjligheten att till exempel mötas på en arbetsplats är väldigt begränsade. På arbetsmarknaden har många invandrare blivit diskriminerade på grund av sina namn. Nedskärningarna i hemspråksundervisningarna har lett till ökade språksvårigheter, både i hemspråket och i svenska språket. (Ibid.)

Idag har vi ett mångkulturellt samhälle och genom integration ska mångfalden tas tillvara och mångfalden ska utnyttjas för samhällets bästa. ”Oavsett varifrån vi kommer har vi alla ansvaret för Landskronas framtid” (Integration och mångfald s.18).

5.2 Presentation av integrationsprojekten

Landskrona kommun har flera olika pågående integrations- och mångfaldsprojekt. Vi har valt att presentera de integrationsprojekt, vars projektledare vi har intervjuat. Vi vill med detta visa variationen i Landskronas integrationsarbete. Vi är medvetna om att det finns möjlighet att ta reda på vem vi har intervjuat och att vi har garanterat våra respondenter anonymitet. Eftersom vi anser att det inte går att utläsa vem som har sagt vad i resultatredovisningen, så väljer vi att presentera projekten. Informationen om de olika projekten har vi fått av våra respondenter, dels i form av internt skriftligt material och dels muntligt vid intervjutillfällena. Tanken är att all verksamhet i kommunen ska genomsyras av en medvetenhet om vad integration och mångfald betyder och att det kan påverkas på många sätt. Åsikten är inte att enbart enstaka projekt ska stå för hela integrationsarbetet. De olika projekten som pågår är bara en del i kommunens åtgärdsplan. Enligt kommunens hemsida är det meningen att alla ska ha lika möjligheter och samma skyldigheter i samhället, vilket integrations- och mångfaldsprojekten ska bana väg för. (Informationsmaterial 2006)

De projekt som vi har valt att studera närmre är ”Arbete istället för bidrag”, ”Fyrklang – personalutbildning i integrations- och mångfaldsfrågor”, ”IK ISI – sfi med inriktning mot idrottsrörelsen”, ”Laluma – sfi för akademiker” och ”Mötesplats Landskrona – ett kontaktpersonsprojekt för gamla och nya landskronabor”. Informationen är hämtad dels från Landskrona kommuns hemsida och dels från intervjuer med våra respondenter.

Projektet ”**Arbete istället för bidrag**” är ett projekt som är riktat till målgruppen ungdomar med dåliga eller ofullständiga gymnasiebetyg samt invandrare som framförallt saknar svensk arbetslivserfarenhet. (Informationsmaterial 2006) För att delta i projektet ska man vara arbetslös, inskriven på Arbetsmarknadsenheten och uppbära försörjningsstöd (från intervju). Projektets syfte är att öka sysselsättningen i kommunen samt minska antalet bidragsberoende. Som deltagare i projektet får man en anställning i 9 månader i någon av de kommunala förvaltningarna och anställningen innebär att deltagaren uppbär en riktig lön. De projektanställda ska ingå i den ordinarie personalstyrkan som en resurs. Kommunens målsättning för detta projekt är att 50 % ska få annan anställning efter denna projekttid och att kommunen ska öka antalet anställda, som är utlandsfödda, med 1,5 %. (Informationsmaterial 2006)

”**Fyrklang- personalutbildning i integrations- och mångfaldsfrågor**” är ett projekt som har tillkommit för att öka kunskaperna om integration och mångfald hos de kommunalanställda. Målgruppen är främst personal med myndighetsutövande ansvar, mångfaldsplanshandläggare och mellanchefer. Även personer från föreningar, organisationer, näringslivet, statliga myndigheter och representanter från närliggande kommuner har möjlighet att delta i denna utbildning. Projektet är ett samarbete mellan IMER (Internationell Migration och Etniska Relationer) och Landskrona kommun och bedrivs som en utbildning med föreläsningar i olika ämnen som berör mångfaldsfrågor. Deltagarna har möjlighet att ta 5 eller 10 högskolepoäng (Informationsmaterial 2006). Projektet är delfinansierat av Svenska ESF-Rådet (från intervju), Rådet för Europeiska Socialfonden i Sverige (Svenska ESF-Rådet).

Ett annat projekt som är inriktat mot idrottslivet är ”**IK ISI – sfi med inriktning mot idrottsrörelsen**”. Projektet har som mål att få fler vuxna ledare och tränare till olika idrottsaktiviteter i Landskrona. Det är viktigt för idrottsrörelsen att den representerar både invandrare och svenskar i lika hög grad som de är representerade i befolkningsstrukturen i Landskrona. IK – ISI vill medverka till att fler ungdomar med utländsk bakgrund, och då framför allt flickor, ges större möjligheter till ett aktivt idrottsutövande. (Informationsmaterial 2006)

”**Laluma – sfi för akademiker**” är ett projekt som drivs av Landskrona kommun, Malmö högskola och Lunds kommun. Projektet är delfinansierat av Svenska ESF-Rådet, Rådet för Europeiska Socialfonden i Sverige (Svenska ESF-Rådet). Projektets mål är att sfi, svenska för

invandrare, ska anpassas till flyktingar eller invandrare, med akademisk bakgrund. Eleverna har möjlighet att få handledarledd arbetsplatsförlagd praktik som är förknippad till deras akademiska bakgrund. Det ingår också studier och annan verksamhet på Malmö högskola för eleverna. Målet är att ge invandrare med akademisk bakgrund möjlighet att få anställning som är i nivå med deras utbildning eller att de ska kunna gå vidare till högskolestudier. Det ges också möjlighet för denna grupp av personer att synliggöra sig som kvalificerade medarbetare för offentliga och privata arbetsgivare. (Informationsmaterial 2006) Projektet samarbetar med Arbetsförmedlingen.

”Mötesplats Landskrona – ett kontaktpersonsprojekt för nya och gamla

Landskronabor” är ett kontaktnät där de som håller i projektet samlar in intresseanmälningar från personer som har svenska som modersmål och från personer med utländsk bakgrund.

Dessa sammanförs och bildar ett kontaktnät som är tänkt att ha fördelar för båda parter, vilket i sin tur ska leda till ökad integration i Landskrona. Det är frivilligt och deltagarna anmäler sitt intresse, beskriver sin bakgrund och vem man är för att kunna ”matchas” ihop med någon person som kanske har liknande fritidsintressen eller annat. Fördelar med detta projekt är att personer från olika kulturer får en mötesplats där båda kan tillföra varandra något. Deltagarna träffas var de själva önskar och när de vill och kan. Det bygger på ett ömsesidigt intresse. (Informationsmaterial 2006)

6. Resultatredovisning, analys och sammanfattning

6.1 Projektledarnas syn på begreppet integration

För några av våra respondenter hade begreppet integration en negativ klang, att begreppet förknippas med problem och att det används vårdslöst. *”Jag är trött på att snacka invandrare, jag är trött på att prata om segregation och integration. Integration förknippas för mig till ett olösligt problem, ett evighetsproblem”*, sa respondent E. *”Det är en väldigt komplicerad term, den används väldigt slarvigt”*, menade Respondent C. Respondent C ansåg att om man pratar om integration i alla möjliga sammanhang, tappar begreppet i värde.

För tre respondenter betydde integrationsbegreppet delaktighet. *”Det är att alla är en del, en gemensam del i något. Att de känner att de är en del i det svenska samhället. Att man inte är en viss grupp utan att vi tillhör samma grupp”*, sa respondent A. Respondent D ansåg också

att integration innebär att vara delaktig och att inte känna sig utanför. Respondent F hade en liknande tolkning, och menade att integration innebär att man blir sedd som en tillgång och inte som ett problem.

Respondent F tog upp en politisk förklaring till begreppet. Den politiska innebörden betyder, enligt respondent F *”att människor ska kunna komma till Sverige och leva i samförstånd och ha tillgång till viktiga sfärer, som arbete, bostad, politiken och så vidare, utan att behöva ge upp sin kulturella identitet”*. Respondent E:s önskan om vad integration ska betyda, liknade respondent F:s förklaring:

Vad jag vill att det ska betyda, det är ju att människor ska kunna leva vid sidan om varandra. Tillsammans, oavsett hudfärg, religion och så vidare, utan en massa fördomar. Att man kan bejaka sin kulturella identitet utan att för den skull framhäva den.

Respondent C tyckte att integration innebär ett möte, med förklaringen att det inte bara handlar om invandrare som ska bli svenska, utan att svenskarna också ska bli mer mångkulturella i sitt tänkande och i sin vardag. Respondent E hade liknande åsikter: *”Integration för mig är inte att en invandrare kommer till Sverige och blir svensk”*. Utan respondent E menade att det är viktigt att kunna leva i det svenska samhället tillsammans med svenskar.

Respondent F pratade om integrationsprocesser och menade att det inte bara handlar om samhällsliga strukturer och system. Diskriminerande strukturer påverkar integrationsprocessen men integration handlar mycket om hur vi möts i vardagen, tyckte respondenten. *”Hur vi tittar på varandra i bussen. Hur vi hälsar på varandra i affären, hur vi möts som grannar eller hur vi möts på arbetsplatsen. Det handlar om att inse att alla är en del av integrationsprocessen”*, sa respondent F.

Respondent C tyckte att begreppet ofta förväxlas med termen assimilation: *”Det är på något sätt ett möte, men när vi pratar integration, så tänker vi nog många gånger assimilation istället. /.../ Att de andra ska gå hela vägen fram till oss, inte att vi ska komma dem till mötes, på något sätt”*.

För respondent B är begreppet integration förknippat med att få möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden. Respondent B tyckte att integrationsbegreppet betyder att man lever

tillsammans med sina olikheter ute på arbetsplatser. Respondent B menade att ett arbete leder till bättre inkomst och möjlighet att välja annat boende.

”Det är klart det handlar om integration, men det handlar egentligen bara om människor som ska få ett jobb, det tycker jag”, sa respondent B.

Respondent C tyckte att vi ska diskutera begreppet integration mer i samhället och vad begreppet ”att integreras” innebär.

6.1.1 Analys

Flera av projektledarna ansåg att integration är ett begrepp som handlar om mötet mellan olika människor. Det framkom att det är viktigt hur vi möter varandra i olika situationer och att det inte är beroende på hur den ena gruppen integreras till den andra utan att det handlar om att mötas på halva vägen. Åsikten att det är viktigt för invandrare att få tillgång till olika sfärer i det svenska samhället framkom också och vikten av arbete är en betydande faktor enligt flera. Detta stämmer överens med Bourdieus teori om att vi har *olika kapital*, vilket leder till att vi har olika ställningar i samhället beroende på hur fördelningen av våra olika kapital ser ut: Att inte ha tillgång till arbete gör att individen får ett utanförskap i det sociala rummet då det är betydande att ha ett arbete så som det ser ut i det svenska samhället. Att inte ha arbete kan förvisso kompenseras på annat sätt, till exempel genom större socialt eller kulturellt kapital men oftast har dessa kapital också sin grund i att man har ett arbete.

Det framkom även flera tankar från projektledarna, om att integration betyder att vi ska leva i en gemenskap och inte tillhöra en viss grupp. Här ser vi en koppling till rapporten *Bortom vi och dom* av Masoud Kamali där det poängteras att integration inte kan utvecklas i ett samhälle som har sin grund i att vi är två olika grupper. När vi har detta tänkande så blir vi aldrig en gemensam grupp. Detta sammanfaller också med en annan mening som framkom under en av intervjuerna: att det borde diskuteras mer i samhället om vad integration innebär.

En projektledare hade åsikten att det är viktigt att invandrare får behålla sin kultur men inte behöver framhäva den. Det är viktigt att kunna leva i det svenska samhället tillsammans med svenskar med sin egen kultur menade respondenten. Här drar vi en parallell till Habermas teori om skillnaden mellan *system och livsvärld* (Månsson, red, 2003). Det syns en klar koppling till integrationsbegreppet även om Habermas inte direkt talar om integrationen av invandrare. Det är viktigt för individen att få behålla sin livsvärld, men ändå vara delaktig i

systemet. Det blir en interaktion mellan människors livsvärldar och systemet där man kan se vilka olika faktorer som finns med i detta samspel vilket då kan vara till hjälp för förståelsen av begreppet integration. Invandrare representerar en livsvärld som kan se helt annorlunda ut än det system som representeras av dem som arbetar med integrationsprojekten.

Habermas anser att samtalet mellan människor är viktiga för att möten ska ske på lika villkor. I denna fråga lyfter projektledarna fram synpunkter på att det handlar om ett möte mellan människor; att det handlar om hur vi möts i vardagen. Habermas menar, utifrån teorier om språkets betydelse mellan individerna i samhället, att detta konkret innebär att individer, som är inriktade på ett ömsesidigt samförstånd i en diskussion tillsammans skulle planera och utföra det som ska gälla i samhället. Eftersom projektledarna tillhör systemet och agerar utifrån denna position har de också på ett sätt tolkningsföreträde till begreppet integration. De beskriver hur de ser på begreppet och detta blir också systemets tolkning. Även om dessa meningar om begreppet integration är uppfattningar som projektledarna har bildat sig utifrån de invandrades perspektiv, så tolkas de genom projektledarna och det blir en tolkning som projektledarna står för. Detta blir då en tolkning av begreppet som systemet står för. För den som ska integreras i samhället gäller kanske en annan syn på begreppet och tolkningen av betydelsen vad integration är kan vara helt annorlunda.

I begreppet integration kan det också dras paralleller mellan våra respondenters tankar om möten och Habermas utvecklade teorier om *språkets betydelse*, hur vi pratar, vad vi säger och hur det vi säger uppfattas. Han för dessutom resonemanget vidare till hur detta påverkar samhällsutvecklingen. Habermas menar att det är av vikt att personerna i en dialog förstår varandras språk och att kommunikationen sker på lika villkor. Det gäller att de som deltar i samtalet förstår innebörden i det som sägs och inte bara själva språket. Att samtala på lika villkor innebär att båda ska ha lika rättigheter i att opponera sig mot varandra och vara lika fria i att få uttala sig. Att på detta sätt förstå varandras språk och att ha en jämlik kommunikation är viktigt för att möten ska uppstå på bra sätt. I begreppet integration är det viktigt med möten enligt flera projektledare och det är ett måste med en bra kommunikation om detta ska ske enligt Habermas. Förenklat kan man säga att han menar att språket är viktigt vid möten och att möten och det gemensamma språket bidrar till ett gemensamt samhälle på lika villkor. Habermas menar att språket har en betydande roll för den sociala interaktionen mellan människorna i samhället som i sin tur påverkar våra handlingsmönster. Detta är på så sätt grunden till ett humant samhälle.

6.1.2 Sammanfattning

Projektledarnas syn på begreppet integration gav oss olika svar. De flesta av projektledarna menar att begreppet handlar om att vi ska kunna leva tillsammans, men sedan utvecklar de svaren lite olika. I utvecklingen av svaren på frågan vad det betyder för dem gick en del utanför begreppet med tankar om att vara trött på att hela tiden prata om vi och dem, att det är ett begrepp som borde diskuteras mer i samhället och att begreppet ofta förväxlas med assimilation. Det finns meningar hos projektledarna om vad begreppet betyder i det konkreta vardagslivet men att det också finns en annan dimension på begreppet. Det går att se flera kopplingar till rapporten *Bortom vi och dom* som tar upp att det finns ett behov av att närmare undersöka integrationspolitiken. Rapporten menar att det är uppdelningen av ”vi och dom” som är orsaken till att integrationen inte fungerar och som omöjliggör att vi kan uppnå integration. Just detta uttryckte en projektledare klart och tydligt med att man inte skulle tillhöra en viss grupp utan att vi tillhör en och samma grupp. Det som uppkom starkast på denna fråga var vikten av möten mellan individer och detta har vi kopplat till Habermas teorier om språket och att kommunikation ska vara på lika villkor genom att individer ska förstå varandra och samtala på samma grunder. Vi ser också en koppling till Habermas teori om system och livsvärldar genom att vi får fram är en tolkning där projektledarna representerar systemet och att den som ska integreras representerar en livsvärld.

En annan viktig åsikt som kom fram var att det var viktigt med ett arbete och tillgång till olika sfärer i det svenska samhället för att kunna integreras. Här ser vi en koppling till Bourdieus teorier om att människan har olika kapital och hur dessa påverkar individen socialt sett. Att ha ett arbete innebär att man får tillgång till att kunna lära sig språket bättre genom att man tvingas prata med sina arbetskamrater. Ett arbete leder också till fler sociala kontakter och individen kan bygga upp ett större socialt kapital. Även det ekonomiska kapitalet ökar med ett arbete vilket leder till att individen kan få mer tillgång till andra sfärer i samhället. Har man pengar kan man skaffa bättre bostad och bättre status i samhället.

6.2 Projektledarnas reflektioner kring Landskrona kommuns integrationsarbete

Respondenterna tog upp både positiva egenskaper och sådant som de tyckte behöver förbättras i Landskronas kommuns integrationsarbete. Respondent C tyckte att kommunen har

tagit integrationsarbetet på allvar, bland annat genom att ha en kommunstrateg. ”Det finns en vilja att försöka lösa problem”, ansåg respondent B.

Två respondenter pratade om integrationsprojekten och tog upp olika synpunkter på dessa. Respondent A menade att kommunen försöker hitta flera olika lösningar, till exempel genom att ha flera olika projekt. Respondent B sa att ”det finns ganska mycket som pågår”, men menade att det blir lite tvingat och inte så naturligt med integrationsprojekt. Vidare ansåg respondent B att integrationsarbete tar tid och att man inte kan tvinga fram integration.

En av respondenterna, respondent C ansåg att Landskrona har kommit ganska långt i sitt integrationsarbete och hade en teori om vad det kunde bero på:

Det tror jag beror på att vi är en liten stad. Och problemen finns mitt i centrum, så man kommer inte undan dem. I en större stad kan man isolera dem ute i Rosengård eller i Bergsjön eller i Rinkeby och så behöver man inte ta i dem på något sätt, de som är där ute. Men i Landskrona finns de mitt på rådhusstorget eller mitt i stan. Och då måste man ta sig an dem.

Några respondenter tog upp faktorer som de tyckte påverkar integrationsarbetet; hög arbetslöshet och kriminalitet och brist på resurser. ”Det är inte alltid det fungerar så bra med integrationen i Landskrona”, sa respondent D. ”Det beror på att Landskrona har så hög arbetslöshet. Det spelar rätt så stor roll för integrationen”, menade respondent D.

Respondent F tyckte att det finns stora behov av integrationsarbete i Landskrona och att det finns mycket mer att göra. Respondent C var inne på samma tankegång:

Men det finns naturligtvis massor kvar att göra, det ser vi inte minst nu med kriminalitet och så vidare, att här är ju en helt förlorad generation i barn och ungdomar, som inte ser möjligheterna i systemet eller möjligheterna i samhället, utan ser det är vi mot samhället och det är ju en oroväckande utveckling.

En av respondenterna, respondent B pratade om hur viktigt det är att kommunen har tillräckliga resurser för att driva integrationsarbete. Respondent B menade att det inte alltid finns pengar inom kommunen. När pengarna tar slut, vad gör man då? undrade respondent B. Men respondent B trodde att det kommer att avsättas en pott pengar till utveckling och hoppas att kommunen inte bara satsar på nya projekt, utan även utvecklar ”gamla” projekt. En del respondenter tyckte att Landskrona satsar en hel del på integrationsarbete och nämnde samtidigt att Landskrona är en invandrartät kommun. En av respondenterna, respondent E tyckte att Landskrona borde ha arbetet mer förebyggande. Respondent F tyckte att

Landskrona kommun satsar på integrationsarbete och att Landskrona är en av de kommuner som jobbar mest med integrationsfrågor i Skåne.

Vi är en av de kommuner som får in allra mest personer med utländsk bakgrund som flyttar hit. Vi har en stadig ström av nyinflyttade med utländsk bakgrund. Det är till exempel många som kommer från Danmark.

Respondent A nämnde att Landskrona är en kommun som har mycket invandrare och tyckte att kommunen behöver satsa på integrationen. Respondent E pratade om att Landskrona tog emot många flyktingar och invandrare, framförallt för ca tio år sedan. Detta har påverkat integrationsarbetet, tycker respondent E: ”Landskrona, som är en liten kommun fick ta emot mycket flyktingar och invandrare på kort tid. Landskrona har fått ta ett stort ansvar, när det gäller integrationsarbete jämfört med många andra kommuner i Sverige”, tyckte respondent E. ”Det som händer idag kunde många förutspå för 10 år sedan”, fortsatte respondent E. Respondent E ansåg att kommunen borde ha arbetat mer förebyggande när det gäller integrationsarbetet och att mycket hade kunnat göras bättre, samtidigt som det inte är lätt att peka på vad som skulle göras. Respondenten säger:

Effekterna ser vi idag och ett integrationssystem som kanske inte var så bra för 10 år sen. För 10 år sen så tycker jag att man sopade mycket av problemen under mattan. Det fanns inte mycket debatt. Det finns inte tillräckligt med förebyggande insatser, och resurser sätts ofta in när det är för sent.

6.2.1 Analys

Det vi fick fram av projektledarna i detta tema är att de flesta anser att det görs väldigt mycket i kommunen när det gäller Landskronas integrationsarbete. Det finns många olika projekt på gång och samtidigt så ser vi att de flesta hyser stort hopp om att ett fortsatt integrationsarbete ska bedrivas och utvecklas. Även det förebyggande arbetet är av vikt var det en som tyckte. En projektledare menade också att det inte alltid fungerar så bra med integrationen. Ibland finns det inte tillräckligt med pengar att driva olika projekt men samtidigt trodde denna projektledare på att det kommer att avsättas mer pengar i framtiden. Denna projektledare hoppades att Landskrona i framtiden ska fortsätta att satsa på gamla projekt och inte bara på nya. Det som skrivs i rapporten *Bortom vi och dom* har en koppling till dessa tankar genom att rapporten tar upp vikten av att se på vilka faktorer som gör att integrationsarbetet i Sverige inte fungerar fullt ut. Rapporten innehåller teorier om varför problemen kvarstår och fortsätter att sätta sina spår i generation efter generation. En viktig orsak är att det råder ett ”vi och dom” - tänkande som också gäller i strukturer och institutionella sammanhang. Rapporten

menar att det är dags att se mer på dessa faktorer och inte vara så fokuserad på ”vi som integrerar och de som ska integreras”. Eftersom det framkommer att Landskrona kommun är en av de kommuner som jobbar mest på integrationsfrågor i Skåne, enligt en av projektledarna, så är det ett intressant inslag att läsa om de olika tankar som framkommer i denna rapport. Det vi ser i svaren om deras reflektioner kring integrationsarbetet i Landskrona, är en enighet om att det behövs ett integrationsarbete på grund av olika faktorer. Detta är något som på samma gång upprätthåller ett ”vi och dom”- tänkande som i sig gör att integrationsarbete behövs. En av projektledarna sa att Landskrona kommun har en vilja att lösa problemen och att integration är något som tar tid och inte kan tvingas fram. Landskrona kommun har höga ambitioner att lösa integrationsfrågorna och detta kan samtidigt väcka tankar på att det kanske ökar polariseringen av vi och dom.

Enligt Habermas representerar systemet olika strukturer i samhället och menar på att *systemet* alltmer påverkar den enskilda människans *livsvärld*. Livsvärlden är uppbyggd av olika handlingsmönster som är bakgrunden till människans kommunikativa handlande. Habermas menar att när systemkraven alltmer tränger in i livsvärlden utgör detta ett hot mot. Han menar vidare att de som är inriktade på ett ömsesidigt samförstånd i diskussioner med varandra bör tillsammans besluta om de mål som ska gälla i samhället. Dessa tankar är applicerbara på det material vi får fram här om kommunens intentioner och hur de tänker kring integrationsarbetet i Landskrona. Ett integrationsarbete bygger på en förståelse av varandra genom ett språk som båda parter förstår och att diskussionen är på lika villkor. Detta ömsesidiga utbyte bygger ett demokratiskt samhälle och utgör grunden för ett integrerat samhälle.

Det framkom även synpunkter på att integrationsarbetet tas på allvar och att Landskrona har kommit långt i sitt integrationsarbete. Det finns en medvetenhet om att vi är olika och det tas hänsyn till många olika aspekter när det gäller integrationsarbetet. Att det finns flera olika projekt på gång som har olika inriktningar tyder på att Landskrona kommun har haft tankar på att det behövs olika insatser för individer vilket kan ses som en ökad förståelse just för den individuella habitus som vi alla har. Vi ser en koppling mellan de tankar Landskrona kommun har om att det är viktigt med olika projekt för att täcka upp behov hos olika invånare och det som Bourdieu har sociologiska teorier om när det gäller *habitus*. Med habitus menar Bourdieu att vi handlar och agerar utifrån våra erfarenheter och sociala färdigheter. Vårt habitus byggs upp mest upp under vår tidiga uppväxt där händelser har större betydelse än

händelser som inträffar senare i livet. Därför menar Bourdieu att det är svårare att ta in nya delar senare i livet som påverkar det habitus som vi handlar utifrån. Enligt Bourdieu har vi även olika möjligheter att förändra vårt habitus beroende på att vi har så olika sociala bakgrunder, vilket resulterar i att vi behöver olika sfärer att utveckla våra färdigheter i.

Något annat som framkom från projektledarna var vikten av att ha ett arbete, vilket en projektledare säger med orden: ” *Det är inte alltid det fungerar så bra med integrationen i Landskrona. Det beror på att Landskrona har så hög arbetslöshet. Det spelar så stor roll för integrationen*”. Det framkom flera faktorer om varför det kan vara problem med integrationen i Landskrona. Faktorer som att Landskrona är en liten kommun som tagit ett stort ansvar med att ta emot många invandrare och flyktingar, brist på resurser, brist på arbete och kriminalitet. Med detta kan vi se att det eftersträvas fler arbetstillfällen, vilket skulle leda till att fler invandrare fick större tillgång till integration i samhället. Bourdieu menar i sin teori om våra olika kapital att arbete är ett kapital som även ger oss ekonomi och status. För att bli integrerad i samhället har det stor betydelse för individen om han eller hon har en inkomst, ett ekonomiskt kapital. Har man dessutom ett socialt kapital i form av att man tillhör en grupp andra människor och ett kulturellt kapital med till exempel förvärvade språkliga kunskaper, så ökar också vårt symboliska kapital. Det symboliska kapitalet är uppbyggt av de tre kapitalen och utgör den det som vi kallar för anseende och status. Detta har en stor betydelse för att individens ska fungera socialt i samhället.

Vi ser en enighet i projektledarnas reflektioner om att det görs mycket i Landskrona och att det är viktigt att fortsätta att bedriva ett integrationsarbete. Däremot ansåg en av dem att Landskrona har kommit långt i sitt integrationsarbete och trodde att det beror på att Landskrona är en liten stad, vilket gör att problemen blir mer synliga. I större städer så kan man mer isolera problemen i olika förorter och kan på det sättet ”*slippa ta i dem på något sätt*”.

6.2.2 Sammanfattning

Över lag märks en positiv attityd till kommunens åtgärder och projektledarna ansåg att det finns en vilja från kommunen till att lösa de problem som finns, se på vad som kan förbättras och vad som kan utvecklas. Det märks även i den mångfald som kommunen har med olika projekt och genom att kommunen försöker hitta olika lösningar. Projektledarna uttryckte att

de tyckte att det behövs göras mer och de hade förhoppningar om ett fortsatt integrationsarbete, samt att kommunen fortsätter att satsa på "gamla" projekt. Habermas teori om ett kommunikativt handlande har vi kopplat till projektledarnas reflektioner kring integrationsarbetet på så sätt att han menar att ett samhälle byggs upp av att människorna har ett ömsesidigt utbyte med varandra. Detta utbyte har sin grund i att vi kommunicerar på jämlika villkor som i sin tur leder till ett demokratiskt samhälle, menar Habermas. Han menar att vi ska bygga samhället tillsammans på gemensamma demokratiska grunder där det är av vikt att vi kommunicerar med varandra på ett ömsesidigt och förståligt sätt.

Kriminalitet, brist på förebyggande åtgärder och brist på resurser är några faktorer som hindrar ett bra integrationsarbete, enligt projektledarna. Även det faktum att Landskrona är en ort som har fått ta ett stort ansvar och tagit emot betydligt fler invandrare än många andra städer och hög arbetslöshet, har en betydelse enligt några. Detta har vi kopplat till Bourdieus teori om olika kapital där vi tar fram att de tre kapitalen: det sociala, det kulturella och det ekonomiska som i sin tur bildar ett symboliskt kapital. Det är betydande för individen att ha dessa kapital för att bli integrerad i samhället. Trots att dessa negativa faktorer finns med i bilden har projektledarna en framträdande positiv syn på integrationsarbetet i Landskrona. En faktor till den positiva inställningen till integrationsarbetet tycks vara att kommunen satsar mycket på integrationsarbete och att projektledarna ser en vilja hos kommunen att lösa problem. Det finns samtidigt en hög medvetenhet om att det finns mer att göra.

6.3 Projektledarnas önskan om ett bra integrationsarbete i Landskrona kommun

Många av respondenterna hade olika önskemål som var knutna till arbetsmarknaden i kommunen. Respondent F önskade att kommunen såg nyttan med mångfald och att man inte utgår från att man måste jobba med integration och mångfald för att man har problem, utan att man istället ser att aktivt arbete är något som kommunen vinner på i längden. Respondent E nämnde att det är många kommunanställda som inom kort kommer att gå i pension och tyckte att näringslivet är bättre än kommunerna på att anställa människor med olika bakgrund. Men respondent E ansåg att det är kompetensen som ska styra vid anställningar. *"Att jobba med mångfald handlar inte bara om att vi ska få in så och så många personer i arbete för att, ja så säger lagen, utan det handlar om att det är för vår egen skull också."*

En av respondenterna, respondent C nämnde att det idag inom kommunen finns ett motstånd till att anställa människor med annan bakgrund än svensk. Respondent C ansåg att det finns många hinder i systemet som gör att arbetsgivare tvekar till att anställa. Respondent C nämnde också att det finns rasism och främlingsrädsla hos många arbetsgivare: *”Resten av organisationen reagerar om det kommer in för många med annan bakgrund än svensk och då ruckar hela klimatet och organisationskulturen”*.

Respondent D menade att kommunen borde satsa mer resurser på att hjälpa invandrare in på arbetsmarknaden. Respondent A önskade att förvaltningarna försökte i större utsträckning än vad som görs, att hitta arbetsuppgifter och arbete. *”Jag tror att arbetsmarknaden är den viktigaste ingången i integrationsfrågor”*, sa respondent C. Respondent C önskade att fler människor kom ut i arbetslivet och skulle vilja se att det skulle vara lättare att få prova på och få ett enklare jobb, men menade att det är svårt att göra det i Sverige.

En respondent pratade om språkets betydelse och tyckte att Landskronas integrationsarbete borde fokusera mer på språket, att försöka få invandrare till att få ett bättre språk. Det skulle leda till att invandrare fick det lättare att komma in i samhället och få en lättare integration, tyckte respondent D.

Respondent B hade tankar om att integrationsarbetet i Landskrona skulle vara mer individinriktat och att det inte passar alla att tillexempel studera. ”

Är man analfabet, då är inte en skolbänk jättelämplig. Har man aldrig läst i hela sitt liv, då är det inte jätteinspirerande att sitta fem dagar i veckan på en skolbänk. Och inte bara bli matad med information, man måste ha ett sammanhang.

Respondent B tyckte inte att alla behöver uppnå gymnasienivå, utan att det borde finnas andra alternativ, som till exempel lärlingsprogram.

En av respondenterna, respondent E, pratade om hur viktigt det är att kommunen arbetar förebyggande när det gäller integrationsarbete. Dels genom att göra insatser för små barn och dels genom att skapa mötesplatser mellan alla invånare i Landskrona.

Vi måste ha en mötesplats där våra små barn, som fortfarande är påverkbara, som fortfarande har öppna ögon för varandra, som saknar fördomar, lär sig känna varandra. Om människor inte träffar varandra och pratar med varandra så lever man inte tillsammans, utan då lever man vid sidan om varandra, menade respondent E.

6.3.1 Analys

Flera av projektledarna önskade att kommunen kommer att arbeta mer aktivt och satsa mer resurser på att få ut invandrare på arbetsmarknaden. De menade att arbete är en viktig ingång till integration. Utredarna i *Rapport Integration 2005* menar att det ligger många faktorer bakom att invandrare har svårare att komma ut på arbetsmarknaden än svenskar. Den främsta faktorn till att färre invandrare procentuellt sett inte har arbete är att de saknar kontakter på arbetsmarknaden. Rapporten visar på att det är extra viktigt att formella rekryteringskanaler hjälper till i kontakten mellan invandrare och arbetsgivare.

En av projektledarna ansåg att det finns ett motstånd i kommunen till att anställa personal med utländsk bakgrund. Detta fenomen kan förstås utifrån Bourdieus teori om *habitus*, ett system av dispositioner som en människa förvärvar under sitt liv genom att vistas i en bestämd social miljö och som formar hur en människa reagerar och förhåller sig till andra människor. En människas habitus präglas också av den förhärskande habitus i den grupp en människa tillhör. Habitus skapar gemensamma sätt att se på omvärlden och sig själv och är ett medel för att avgränsa sig från andra grupper. Man är rädd för det man inte känner till och det finns en osäkerhet mot det som är annorlunda. Genom att man har olika habitus kommer detta att påverka relationer mellan människor. Människan gör alltså sina val utifrån sitt habitus, som består av en människas livserfarenheter, menar Bourdieu. Det habitus som människan har gör att man undviker situationer som utmanar och ifrågasätter. Resultatet blir att vi hellre umgås med människor som är som vi och som vi känner oss bekväma med (Andersen & Kaspersen, red, 2003).

När projektledarna pratade kring vad kommunen bör satsa på i integrationsarbetet, pratade de mycket om vad Habermas kallar för *system*. Systemet representerar olika strukturer i samhället och några projektledare pratade om att det blir lättare att komma in i systemet om man har arbete och kunskaper i svenska språket. Men två av projektledarna pratade om saker som passar in i Habermas teori om *livsvärld*, som bland annat handlar om normer, värderingar och känslor. En projektledare tyckte att integrationsarbetet borde bli mer individanpassat och att man tog mer hänsyn till individens förutsättningar. Det pratades även om att leva tillsammans och skapa mötesplatser mellan Landskronas invånare, där de skulle lära känna varandra.

En projektledare visade på att det finns ett ”glapp” i systemet, när projektledaren nämnde att det finns en rädsla inom organisationen för att organisationskulturen ska rubbas.

Projektledaren menade att organisationen reagerar om det kommer in för många med annan bakgrund än svensk. Projektledaren hänvisade till organisationen som institution, det som Habermas kallar system. Organisationen består av människor där var och en har tillgång till olika kapital. Bourdieus kulturella *kapital* står för utbildning, finkulturella färdigheter och kunskaper om politik och språk och att tillgången till samhällets maktsfärer ökar med detta kapital. Har en människa kapital i form av utbildning och förvärvade kunskaper om språk, politik och andra områden, ökar tillgången till samhällets maktsfärer avsevärt. Kommunens organisation representerar här samhällets maktsfär och för att komma in i organisationen krävs en viss tillgång av kapital, bland annat ett visst mått av kulturellt kapital. Resonemanget tyder på att det finns en uppfattning om att ickesvenska personer skulle hota den rådande organisationskulturen. Projektledarna pratade om vad Bourdieu kallar kulturellt kapital på olika sätt, någon pratade om att språket gör det lättare att komma in i samhället, en annan projektledare sa att det måste vara kompetensen som styr vid anställningar. En projektledare nämnde att det inte passar alla att studera. Men de som inte studerar borde då enligt Bourdieu få ett mindre kulturellt kapital och få det svårare att få tillgång till samhällets maktsfärer.

Rapporten *Bortom Vi och Dom* visar att det finns ett ”vi och dom” - tänkande i integrationspolitiken och i samhället, som leder till diskriminering på olika plan, från strukturell till individuell diskriminering. I vårt intervjumaterial kan vi inte se att projektledarna förde något resonemang eller ifrågasättande kring att Landskronas integrationsarbete skulle upprätthålla ett ”vi och dom” - tänkande.

6.3.2 Sammanfattning

Genom projektledarnas formuleringar kring hur de skulle vilja att Landskronas integrationsarbete såg ut ser vi åter hur de ser på begreppet integration. Flera av projektledarna tyckte att inträde på arbetsmarknaden och kunskaper i svenska språket är av vikt för integrationen. Det leder till att man lättare kommer in i systemet, menade projektledarna. Projektledarna pratade mycket om vad Habermas kallar systemet, när de pratade om hur viktigt det är att komma in i systemet, framför allt genom att ha ett arbete och genom att ha kunskaper i svenska språket. Några projektledare pratade om vad Habermas kallar livsvärld, där de hade önskemål om att kommunens integrationsarbete skulle vara mer individanpassat. Det framkom att det finns ett motstånd i kommunen när det gäller att anställa

personer med annan bakgrund än svensk. Detta går att förklara utifrån Bourdieus habitusteori. Habitus präglas av den grupp en människa tillhör och resulterar i att man hellre umgås med människor som är lika oss själva. En projektledare visade att det finns en rädsla inom kommunens organisation för att organisationskulturen ska rubbas om man anställer för många med icke svensk bakgrund.

6.4 Projektledarnas reflektioner kring Landskronas framtida integrationsarbete

En del respondenter svarade direkt på om de trodde att det skulle se annorlunda ut jämfört med idag. Respondent A tyckte att det framtida integrationsarbetet borde vara annorlunda jämfört med idag. Respondenten menade att det görs utvärderingar av projekten och menade att det som inte är bra i projekten skulle leda till att det kommer andra alternativ. Respondent E trodde inte att integrationsarbetet kommer att skilja sig speciellt mycket jämfört med hur det ser ut idag. Men respondent E menade att hur integrationsarbetet kommer att se ut i framtiden beror på om det kommer in många nya invandrare till Landskrona.

”Jag hoppas att integrationsarbetet har kommit en bra bit om 5 år. Att Landskronas integrationsarbete har hittat bra vägar till en bättre integration”, sa respondent D.

Respondenten tyckte att det var en svår fråga att besvara och såg sig inte som tillräckligt insatt i integrationsarbetet.

En av respondenterna, respondent C, tyckte att mycket av det framtida integrationsarbetet är beroende av hur Landskronas politiker agerar. Respondent C är rädd för att kommunen inte vet vad de ska göra åt problemen. Att det efter valet skulle leda till ett kommunfullmäktige som består av en stor del Sverigedemokrater. Respondent C tyckte att man kan se det som en väckarklocka:

Människor är frustrerade över de här frågorna, ser att det måste lösas, men man kan inte lösa det inom de normala ramarna på något vis. För politikerna bara pratar och gör ingenting va, så det är ju ett väldigt ansvar för de politikerna som sitter idag, att verkligen göra nånting konkret, menade respondent C.

Respondent D hoppades att kommunen kommer att satsa mycket på att engagera föräldrar och familjer i större utsträckning: *”Jag hoppas att, med den problematiken som finns i Landskrona idag, att man försöker satsa mycket på familjen”*. Respondent D hoppades att kommunen försöker få föräldrar och hela familjen mer integrerade, så att inte ungdomarna känner att de

är utanför. En av våra respondenter trodde att problemen dock kan bära något positivt med sig, att alla i kommunen blir engagerade att arbeta mot problemen.

Flera av våra respondenter pratade på olika sätt om kopplingen mellan det framtida integrationsarbetet och arbetsmarknaden. Respondent C tyckte inte att kommunen enbart skulle fokusera på fler vakter, batonger, kameror och nattvandrare. Kommunen måste också arbeta för att få ut människor på arbetsmarknaden, ”att göra dem delaktiga i samhället”. Genom att arbeta långsiktigt trodde respondent C att en miljö skapas där människor integreras bättre genom arbetsmarknaden, boende och utbildning.

Respondent B trodde att integrationsarbetet kommer att bli mer individanpassat, att man ser vad personen har för kompetens och inte bara fokuserar på att personen är invandrare.

Respondent B trodde att det fortfarande kommer att vara en hög arbetslöshet bland invandrare och tror att Landskrona inriktar integrationsarbetet efter det. ”För det kommer fortfarande att vara ett problem. Att det finns ett utanförskap i samhället, och det är på grund av att man inte har tillgång till arbete”, sa respondent B.

Respondent A hoppas att Landskrona kommun satsar på det här med arbete. ”Att få ut personerna i arbete, för jag tror att det gör så mycket”. Respondent B hoppas att kommunen kommer att ha ett aktivt mångfaldsarbete inom organisationen och aktivt försöker rekrytera invandrare. Respondent F menade att hur Landskronas integrationsarbete kommer att se ut i framtiden beror mycket på hur arbetsmarknaden kommer att se ut.

Det handlar så mycket om arbetstillfällen. Hur integrationen kommer att se ut i Landskrona om 5 år hänger jättemycket på hur arbetsmarknaden ser ut. Sen tror jag att arbete är nyckeln till integration, sa respondent F.

Respondent E menade att de projekt som finns idag kommer att ge effekt och leda till att fler invandrare får ett arbete.

6.4.1 Analys

Projektledarna hade lite olika reflektioner kring hur Landskronas integrationsarbete kommer att se ut i framtiden. Arbetar kommunen långsiktigt så kommer det att leda till att människor integreras bättre genom arbetsmarknaden, boende och utbildning, menade en projektledare.

Detta är tre av fem områden som *Rapport Integration 2005* också tar upp som viktiga för integrationen. Målet med rapporten är att resultaten ska kunna omsättas i praktiken av centrala aktörer, som till exempel kommuner. En projektledare trodde att det kommer att finnas ett fortsatt utanförskap hos invandrarna i samhället, på grund av arbetslöshet. Liknande resonemang går att finna i rapporten *Bortom Vi och Dom*, där utredarna tycker att det är dags att se mer till strukturer, vilket skulle resultera i större kunskaper om bakomliggande faktorer till den ”vi och dom” - ordning som finns i samhället.

Projektledarna ”glider” mellan vad Habermas kallar *system* och *livsvärld*, dels tyckte de att kommunen, som representerar systemet ska arbeta för att förbättra arbetssituationen för människor. Dels ska människor, som representerar livsvärlden engageras och mötas på det privata planet, ansåg de. När projektledarna pratade om hur integrationsarbetet är just nu har de mycket av Habermas systemtänkande. ”*Arbete är nyckeln till integration*”, menade en projektledare. En annan projektledare menade att dagens integrationsprojekt kommer leda till att fler får ett arbete. Men projektledarna visade på att det finns svårigheter i systemet. Landskronas framtida integrationsarbete beror mycket på hur Landskronas politiker agerar. Projektledaren som hade åsikter om detta menade att idag så bara pratar politikerna och gör ingenting. Det fanns även tankar om att arbetslösheten bland invandrare kommer att vara hög i framtiden och att det skulle leda till ett utanförskap i samhället. Men när projektledarna pratade om hur de skulle vilja att Landskrona kommuns framtida integrationsarbete ser ut, pratade de mer om Habermas livsvärld, som ser mer till individen. Projektledarna ville att kommunens integrationsarbete blir mer individanpassat: att man satsar på att engagera och integrera föräldrar och familjer och att man inte bara fokuserar på att personen är invandrare.

Rapport Integration 2005 tar upp fakta om att utrikes födda med akademisk examen i mindre grad har ett arbete som motsvarar deras kompetens. En projektledare trodde att det framtida integrationsarbetet kommer att bli mer individanpassat och att man ser till kompetens och inte bara har fokus på att personen är invandrare. I projektledarnas svar pratas det mycket om ”vi och dom”, även om de inte benämner det med dessa ord och det fokuseras på ett ”vi och dom” – tänkande när det gäller grupperna svenskar och invandrare. Kamalis rapport *Bortom Vi och Dom* menar att polariseringen ”vi och dom” leder till att människor grupperas som antingen svensk eller invandrare. Detta leder till att man förbiser egenskaper och kvalifikationer och fokuserar för mycket på grupptillhörighet.

6.4.2 Sammanfattning

Flera av projektledarna trodde att det framtida integrationsarbetet kommer att se annorlunda ut i framtiden, men att det beror på olika faktorer. Det beror till exempel på hur politikerna agerar, hur arbetsmarknaden kommer att se ut och om det kommer många nya invandrare till Landskrona, menade projektledarna. Många av reflektionerna handlade om arbetsmarknaden, man ansåg att nyckeln till integration är att ha ett arbete. Det är även ett område som *Rapport Integration 2005* tar upp som väldigt viktigt för att bli integrerad i det svenska samhället. För övrigt hade projektledarna lite olika reflektioner och vi kopplade dessa till Habermas teorier om system och livsvärldar. Systemtänkandet omfattade bland annat arbete och krav på kommunens politiker att agera, livsvärldstänkandet innefattade till exempel möten mellan Landskronas medborgare. Det fanns även förhoppningar om att integrationsarbetet kommer att bli mer individanpassat och att kommunen satsar på att engagera föräldrar och familjer.

7. Slutdiskussion

Syftet med denna uppsats var att undersöka hur integrationsarbetet i Landskrona uppfattas av olika projektledare och hur de ser på begreppet integration. Till syftet kopplade vi frågeställningarna: Hur ser projektledarna på begreppet integration? hur reflekterar projektledarna kring Landskronas integrationsarbete? hur skulle projektledarna vilja att Landskronas integrationsarbete såg ut? samt hur reflekterar projektledarna kring Landskronas framtida integrationsarbete? Det har varit intressant att få ta del av tankegångarna som de olika projektledarna har. Överlag kan vi se att det finns en positiv attityd till integrationsarbetet i Landskrona hos våra respondenter. Detta skulle ju kunna bero på att man tar på sig skygglapparna och är naivt positiv men det vi såg var många genomtänkta tankar och goda insikter i vad som pågår i Landskrona. Reflektionerna kring begreppet integration var genomgående tankar av insikt och vi uppfattade också att de alla hade en kunskap med sig som de uttryckte på olika sätt men att alla hade en bred syn på ämnet. Det fanns olika ståndpunkter och vi upplevde aldrig att någon svarade utifrån ett perspektiv ”så bör vi säga”. Vi uppfattade snarare en uppriktighet och att alla pratade utifrån egna erfarenheter och kunskaper. Dock är vi medvetna om att det kan finnas aspekter av att de vi intervjuade är anställda av kommunen och kan ha ett visst ställningstagande till detta i form av lojalitet och en gruppstillhörighet som gör att man tycker att man bör ha samma inställning som ”övriga” i gruppen. Vi fick dock en känsla av att integrationspolitiken i Landskrona är öppen för olika lösningar, vilket vi också tolkar utifrån den mångfald de har i sitt utbud av olika integrationsprojekt.

Det som vi ser som en stor gemensam tanke hos projektledarna är att den höga arbetslösheten i Landskrona är avgörande för hur integrationen ser ut och kommer att se ut i framtiden. De intervjuade såg detta som en viktig del i individens sociala värld på så sätt att ett arbete inte bara ger en löneinkomst utan att det även är en bra väg till att lära sig språket. Det ger också kontakter mellan människor som gör att individen kan bygga upp ett socialt nätverk. Ett arbete ger också en viss social status som betyder mycket. Debatten om Sveriges invandrarpolitik har varit stark under en tid och det finns många debattörer med olika åsikter. Framförallt har Sveriges regering lagt stor tyngdpunkt på att Sverige är ett mångkulturellt land och det satsas stort på integrationen. Det finns nationella mål som syns i den lokala politiken och i Landskrona finns det många pågående integrationsprojekt. Det senaste året har Landskronas integrationspolitik granskats av den lokala pressen och debatten har varit stor bland politiker och Landskronabor. Regeringsföreträdare har vid flera tillfällen varit med vid öppna diskussioner i Landskrona. Det finns en problematik i Landskrona som just nu syns mer här än i andra kommuner runt om i Skåne. Man kan fråga sig om det beror på att det finns många invandrare i Landskrona jämfört med andra skånska kommuner, om Landskronas integrationspolitik inte fungerar eller om främlingsfientliga grupper har större fäste i Landskrona än på andra orter? Det kan ju förstås bero på många fler faktorer och att olika faktorer påverkar varandra. Vi valde att dock att fokusera på olika integrationsprojekt i Landskrona och hur projektledare för dessa integrationsprojekt reflekterar kring integrationsarbetet i Landskrona.

Integration är ett begrepp som är svårdefinierat och det finns egentligen ingen enhetlig förklaring till vad begreppet innebär. Vad innebär det egentligen att bli integrerad? Är man integrerad i samhället om man har ett arbete? Höglund skriver att i vår kultur spelar ofta arbetet en mycket central roll för meningen med individens roll. Han menar att en rad upplevelser och livserfarenheter hänger, för många av oss, samman med arbetet. (Höglund i Goldberg 2000) Detta stämmer överens med projektledarnas åsikter och det väcker en del tankar hos oss. Eftersom hela samhället är uppbyggt på att man ska ha ett arbete, så blir naturligtvis vikten av att ha ett arbete oerhört stor. Det leder till en inkomst, kanske ett bättre boende, socialt har det också betydelse, att känna sig delaktig, att få vardagliga rutiner och så vidare. I vårt intervjumaterial kring integration finner vi inte mycket koppling till tankegångar, som till exempel välmående och hälsa. När det pratades om andra faktorer kring integration, utöver vikten av att ha ett arbete och kunskaper i svenska, pratade projektledarna

dock om att integrationsarbetet borde bli mer individanpassat, att skapa mötesplatser för Landskronas invånare och att engagera och integrera familjer.

Vi har reflekterat mycket kring idén om integrationsprojekt och tänkt mycket på fördelar och nackdelar. När vi har studerat Landskronas olika integrationsprojekt har vi hört om nyttan och fördelarna med dessa och anser att de bidrar till en ökad integration. Projekten känns genomtänkta på så sätt att inte enbart vänder sig till invandrare, utan även andra grupper och försöka göra Landskrona till ett integrerat samhälle. Å andra sidan kan vi tänka oss att dessa åtgärder samtidigt upprätthåller ett ”vi- och dom” – tänkande.

En annan tanke som väckts hos oss är om det bästa sättet till att få ett integrerat samhälle är att satsa på olika integrationsprojekt. Kanske vore det bättre att istället satsa mer på andra områden, till exempel mer resurser till skolor, kommunala arbetsplatser och till föreningslivet så att man skapar en naturlig integration. Samtidigt som vi tror på nyttan med integrationsprojekt, så tror vi också att det kan bli lite onaturlig och framtvingad integration.

8. Källförteckning

8.1 Litteratur:

Andersen, Heine, Kaspersen, Lars Bo., red, (2003) *Klassiskt och modern samhällsteori*. Lund. Studentlitteratur. Andra upplagan.

Bourdieu, Pierre (1995) *Praktiskt förnuft. Bidrag till en handlingsteori*. Göteborg. Daidalos AB.

Brante, Thomas, Andersen, Heine, Korsnes, Olov, red, (2003). Stockholm. *Sociologiskt lexikon*. Natur och kultur.

Hallberg, Margareta, Teori och praktik som forskningsobjekt i Meeuwisse, Anna, Swärd, Hans, Sunesson, Sune (2000) *Socialt arbete – en grundbok*. Elanders Gummessons, Falköping 2002)

Holme, Idar Magne, Solvang, Bernt Krohn (1997). *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund. Studentlitteratur. Andra upplagan.

Höglund, Sten, Arbetsmarknaden i Goldberg, Ted, red, (2000) *Samhällsproblem*. Lund. Studentlitteratur.

Månsson, Per, red, (2003) *Moderna samhällsteorier*. Prisma. Stockholm. Sjätte upplagan.

Repstad, Pål (1999) *Närhet och distans – kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund. Studentlitteratur. Tredje upplagan.

Trost, Jan (1997) *Kvalitativa intervjuer*. Lund, Studentlitteratur. Andra upplagan.

8.2 Internetadresser:

Dagens Nyheter 20060327:
<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=572&a=532088>

Mittuniversitetet:
http://www.miun.se/MHTemplates/MHNewsPage____13469.aspx
Regeringen - Integration och mångfald:
<http://www.regeringen.se/sb/d/2279>

Svenska ESF-Rådet:
<http://www.esf.se/>

Temasida om integration i vårpropositionen 2006:
<http://www.regeringen.se/sb/d/6561/a/62083>

Wikipedia:
<http://sv.wikipedia.org/wiki/Habitus>

8.3 Rapporter på Internet:

Bortom Vi och Dom:
<http://www.sweden.gov.se/sb/d/5073/a/45642>
(Bortom Vi och Dom – Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering (SOU 2005:41))

Integration och mångfald:
http://www.landskrona.se/pages/cgi-bin/PUB_Latest_Version.exe?pageId=1393&allFrameset=1&r=1147006015171
Klicka på Kommunen – Integration & Mångfald - ”Vi kan bättre” - Integrations- och mångfaldsprogram för Landskrona kommun 2001

Integrations- och mångfaldsprojekt i Landskrona (Arbetsmarknaden):
http://www.landskrona.se/pages/cgi-bin/PUB_Latest_Version.exe?allFrameset=1&pageId=1393
Klicka på Kommunen – Integration & Mångfald - Projekt

Rapport Integration 2005:
http://www.integrationsverket.se/Tpl/SubStartPage____2900.aspx
(Rapport Integration 2005, Integrationsverket 2006)

8.4 Övriga källor:

Information från intervjuer med respondenter

Informationsmaterial:
Informationsmaterial från respondenter angående de olika projekten 2006

Bilaga 1

Intervjuguide

Projekten

1. Beskriv ditt arbete!
2. Varför startades projektet?
3. Vad har ni för mål med ert arbete?
4. Samarbetar ni med andra organisationer/föreningar

Integration

5. Vad anser du om Landskronas integrationsarbete?
- vad är bra/vad kan förbättras
6. Hur skulle du vilja att det såg ut?
7. Vad innebär integration för dig?
8. Tycker du att ditt projekt påverkar integrationen?

Deltagarnas syn på projektet (ur ett praktikerperspektiv)

9. Hur blir man deltagare i ert projekt?
10. Vad har ni fått för respons av era deltagare?
- vad har varit bra/vad kan förbättras?
11. Hur tror du att Landskronas integrationsarbete kommer att se ut om fem år?